

עלון דברי חיים לפשת צו ושבת הגדול

"צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העולה" [ו', ב']

במדרש רבה איתא על הפס' שלפנינו "זבחי רוח אלהים רוח נשברה לב נשבר ונדכה אלקים לא תבזה" ובהמשך אומר המדרש "מנין למי שהוא עושה תשובה שמעלין עליו כאילו עלה לירושלים ובנה את המזבח ומקריב עליו כל הקרבנות שבתורה? מן הדין קרא "זבחי אלקים רוח נשברה". וקשה מה עניינו של פס' זה לכאן?

יש לבאר עפ"י הספר הכריתות [בתי מידות תחילת בית ד'] שהנה בכל מקום שנאמר "צו" אינו אלא לדורות, וא"כ היה קשה למדרש למה נאמר כאן "צו" הרי כשיחבר הביהמ"ק בטלה עבודת הקרבנות? ולזה אמר המדרש ש"זבחי אלקים רוח נשברה" שהיינו שכל תכלית הקרבן הוא הרוח נשברה, ותכלית זה יכול להתקיים גם עכשיו כי מי שעשה תשובה מעלין עליו כאילו עלה לירושלים והקריב את כל הקרבנות שבתורה, ולכן שייך גם בקרבנות לשון "צו" כי אכן תכלית הקרבנות נוהגת גם לדורות.

ולפ"ז מבוארים הפסוקים בתהלים נ"א "כי לא תחפץ זבח ואתנה עולה לא תרצה. זבחי אלקים רוח נשברה. היטיבה ברצונך את ציון תבנה חומות ירושלים. אז תחפוץ זבחי צדק עולה וכליל אז יעלו על מזבחך פרים". ויש לפרש סמיכות הכתובים כך **"כי לא תחפץ זבח ואתנה"** דהיינו אתה הקב"ה אינך חפץ בקרבן או צדקה שהנותן מדמה בנפשו שהוא הנותן אותם, אלא צריך האדם לדעת כי הכל מה' ומשלו נתן, וזה מה שחפץ ה' שהנותן יקריב את מתנתו בלב נשבר בחושבו שכל המעשים שנעשים בבהמה זו היו ראויים להיעשות בו. והוסיף הכתוב ואמר **"זבחי אלקים"** דהיינו הקרבנות כי כל תכליתם הוא **"רוח נשברה"**, שהרי אף אם אתה לא מקריב זבח אלא **"לב נשבר ונדכה"** אז **"אלהים לא תבזה"**, וא"כ גם כשאין לנו ביהמ"ק יכולה להתקיים תכלית הקרבן. ומ"מ מבקשים מהקב"ה **"היטיבה ברצונך את ציון תבנה חומות ירושלים"** ואז לא נצטרך להסתפק בלב נשבר בלבד אלא **"אז תחפוץ זבחי צדק עולה וכליל אז יעלו על מזבחך פרים"**.

שו"ת זית רענן ח"ב

"צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העולה" [ו', ב']

למה פתח הכתוב בעולה תחילה, הרי בכל מקום חטאת קודמת לעולה?

מצינו במדרש שבפר' ויקרא לא נזכר שם אהרן בפרשה וזה משום שחטא בעגל, אלא שמשה רבינו התפלל עליו. ולכן כאן שפייסו הקב"ה, בא הקב"ה לתרץ את מה שהיה קשה לאהרן שכאשר ראה שהוקם המשכן ונמחל עוון העגל, אז היה קשה לו למה ה' מחל לעם ישראל שחטא בפועל, ולא מחל לי שלא חטאתי בפועל בעגל? ועל זה אמר לו הקב"ה "צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העולה" כמו שנבאר.

דהנה לכאורה קשה שהרי חטאת באה על חטא חמור ואילו עולה אינה באה אלא על חטא קל, וא"כ למה העולה עולה כליל ואילו חטאת נאכלת? היה מן הדין שיתפכו הדברים?

והתירוץ הוא שהם הם הדברים משום שעולה היא חטא קל אז אינו מתחרט כ"כ, ולכן הוא זקוק לכפרה יתירה, משא"כ בחטאת שבאה על חטא חמור, ובודאי התחרט על כך בכל לב, ועל כן די לו בקרבן הנאכל.

וזה מה שהשיב הקב"ה לאהרן שהטעם שחטא העגל נמחל לישראל ולא לך משום שהם חטאו בפועל, לכן כיון שהתחרטו על זה בכל לבם, אז הקב"ה מחל להם. ואילו אהרן כיון שלא עשה את העגל בפועל, ואף מה שעשה לא היה אלא באונס, הרי היה הדבר בעינו כחטא קל, לא התחרט על כך ולכן לא נמחל לו.

ולפ"ז יישב הגר"ש קלוגר קושיית המג"א על הטור [או"ח סימן א'] שכתב שיש לומר פרשת העולה קודם לחטאת, וקשה שהרי קי"ל שחטאת קודמת לעולה?

ולפ"ד מובן שבדאי שצריך לבקש מחילה על הקל תחילה ולכן מי שיודע בוודאות שהתחייב קרבן חטאת החטאת קודמת לעולה כיון שבזה מתחרט יותר מאשר על ביטול עשה. אבל התורה מדברת על מצב שאינו יודע אם חייב חטאת או לא, ומכיון שכן אינו מתחרט, אז עליו להביא עולה שהוא הקרבן שמביאים אותו על חטא קל שלא מתחרטים כ"כ עליו.

שנות חיים להגר"ש קלוגר – קונטרס דרך החיים

"ולבש הכהן מדו בד" [ו', ג']

רש"י מביא: "מדו בד" היא הכתונת, ומה תלמוד לומר "מדו"? שתהא כמידתו. וקשה שהרי דין זה שתהיה הכתונת עשויה כמידתו של כהן, היה צריך להיאמר בפר' תצוה ששם נאמרו דיני עשיית הבגדים, ולא כאן בעת לבישת לצורך תרומת הדשן?

הרב בצלאל הכהן מוילנא בס' מראה כהן [שהיום פקודת שנתו] תירץ שהנה בכל יתר העבודות אין כ"כ קפידה אם הכותנת תהיה גדולה ממידת הכהן שהרי יכול לסלקה ולהתאימה למידתו ע"י האבנט כפי שמצינו בזבחים דף י"ח "מרושלין שסילקן ע"י אבנט כשרים", אמנם בתרומת הדשן לא יוכל לעשות כן לשיטת הסובר ביומא דף כ"ג שהכהן התורם את הדשן אין לובש אלא כותנת ומכנסים בלי אבנט, ולפיכך דווקא בעבודה זו של תרומת הדשן, בא הפס' בפר' צו לומר שלעבודה זו צריך בגדים המתאימים למידת הכהן.

אמנם קשה שעדיין דין זה היה צריך להיאמר בפר' תצוה ולהורות שלא יעשה את הכותנת קצרה ממידת הכהן, [שאלו להורות שלא יעשה אותה גדולה, מובן שהוצרך להשמיענו שדווקא בתרומת הדשן הוצרך להשמיענו זאת שאין כאן אבנט כמשנ"ת] ? ועוד קשה שהרי להלכה קיי"ל שגם בתרומת הדשן צריך הכהן ללבוש 4 בגדים וכשיטת ריו"ח שצריך ג"כ מצנפת ואבנט, וא"כ שוב חוזרת הקושייה למה נכתב הציצוי על מידת הכותנת דווקא כאן ולא בפר' תצוה ?

לכן מיישב הבנין שלמה שבאמת הקושייה אינה קושייה כלל שהרי מלשון הגמרא שהביא רש"י משמע שלא דווקא היכא שהכותנת ארוכה או קצרה אלא אף אם היא כמידתה רק שהכהן מגביה אותה שאז עבודתו פסולה. ולפ"ז הכתוב הזכיר הל' זאת בתרומת הדשן שלא נטעה לומר שהכהן יגביה את הכותנת כדי שלא תתלכלך באפר המזבח ותיפסל כדשנינו "היו בגדיו מטושטשין ועבד עבודתו פסולה", לפיכך בא הכתוב וחדש שאסור להגביה שהרי נאמר "מדו" שתהא כמידתו.

שו"ת בנין שלמה

"דבר אל אהרן ואל בניו לאמר זאת תורת החטאת" [ו', י"ח]

במנחות דף ק"י איתא "אמר ר' יצחק מאי דכתיב "זאת תורת החטאת", "וזאת תורת האשם" ? כל העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת וכל העוסק בתורת אשם כאילו הקריב אשם".

למה נחשב העוסק בורת חטאת ואשם כאילו הקריבם ?

הנה רבים הם דיני הקרבנות וקשים הם, עד שצריך לעסוק בהם ביגיעה רבה. מאידך אם לא יעסוק בהן, מניין ידע את תורת הקרבנות את אופן הקרבתם ואת אכילתם ? נמצא שאדם העוסק בתורת נקרבנות לומד זאת בכדי לדעת איך להתנהג כשיזדמן לידו קרבן, ונמצא שבעצם לימודו הוי כאילו הקריבו שהרי לימוד הדינים של הקרבנות הוא בכלל מעשה הקרבן כיון שלימוד דיני הקרבן הוא הכרחי לקיום מצות הקרבן.

ולכן אף שאין לנו כהן ולא זבח, מ"מ יש לעסוק בענייני הקרבנות כי הלימוד הוא התחלת המעשה, ורק מי שלומד ויודע בידו לעשות ולהקריב, וא"כ אף שבפועל אינו יכול להקריב, מ"מ לגבי המעשה נחשב הוא לאונס, ועל זה כבר אמרו חז"ל בשבת דף ס"ג שחשב לעשות מצוה ולא עשה מעלה עליו הכתוב כאילו עשה.

ולפ"ז מבואר מאמר חז"ל בשבת ל"א "אמר רב בשעה שמכניסין אדם לדין אומרים לו : "נשאת ונתת באמונה ? קבעת עתים לתורה ? פלפלת בחכמה ?" ולכאורה צ"ב שהרי ודאי שבשמים דנים על כל מצוה ומצוה, וכלול בזה שידון אם למד את הלכות מצוה זו או לא, שהרי א"א לקיים את המצוות מבלי שידע את הלכותיהן כלשון ר"ת בב"ק י"ז "דאי לא שלמד היאך יקיים", וא"כ איזה צורך יש לשאול "קבעת עתים לתורה ? פלפלת בחכמה?".

אולם לפ"ד מובן שאה"נ שלגבי המצוות שכן ידונו אותו עליהם לא שייכת שאלת "קבעת עתים לתורה...". אמנם שאלה זו כן שייכת לגבי המצוות שאין מקיימים אותם בזמנינו כגון דיני הקרבנות.

שו"ת בית אפרים

ווארט לשבת הגדול

טעם למה שאנו קורים לשבת זו שבת הגדול הוא כמ"ש המהר"י זאבי [באורים גודלים לימוד כ"ד] דהנה כתיב "וספרתם לכם ממחרת השבת" והפשט הוא ממחרת יום טוב, אמנם המינים טוענים שהוא ביום ראשון דהיינו ממחרת יום שבת בראשית. והנה מצינו בכמה מקומות שהתורה ציוותה כמה דברים כדי להוציא מליבן של צדוקים, ואף כאן קראו חז"ל לשבת זו שבת הגדול, ומזה מדייקים ש"שבת הגדול מכלל דאיכא שבת קטן" והיינו יו"ט של שגם הוא נקרא שבת.

בני יששכר [מאמרי חדש ניסן ג', ב']

סיפור השבוע

בספר אוצר החיים כתב שהנה ידוע מאמר החכם ש"נקב מחט אינו צר לב' אוהבים, ומלוא העולם אינו רחב לב' שונאים". והנה כאן כתוב "ותקהל העדה אל פתח אהל מועד" ורש"י כתב שהחזיק מועט את המרובה שהחזיק מועט את המרובה, שכן שררה אהבה ביניהם, ולכן הספיק להם המקום, "ויאמר משה אליהם זה הדבר אשר צוה ה'" כלומר שתהיה תמיד אהבה כזאת ביניכם ואז יספיק המקום לכולכם.

מסופר על כפרי א' שבא לפינו הרה"ק ק' משה מקוברין צ"ל בטענה שכשהיה יחידי בכפר היה מתפרנס בריוח, ומשנתוספו עוד יהודים פרנסתי מתמעטת, וענה לו הרה"ק הנ"ל שכתוב בתהילים ל"ב "רבים מכאובים לרשע והבוטח בה' חסד יסובבנו" רבים" היינו העובדה שיש הרבה יהודים במקום א', "מכאובים לרשע" זה כאב רק לרשע, אבל "הבוטח בה' חסד יסובבנו" שהבוטח בה' מחשיב עניין זה שיהודים רבים איתו לחסד ה' מהקב"ה.

אוצר אפרים

תקציר ההפטרה מלאכי ג'

מפטירין בהפטרות "וערבה לה" דכתיב בה "הנה אנכי שלח לכם את אליה הנביא..." שהיא דומה למה שבישר משה את הגאולה למצרים. ה' אומר לבני" שקודם ימי המשיח ה' יעשה דין במכשפים ובמנאפים...ומוכיח אותם על שלא נתנו תרומות ומעשרות לכהנים. ומעתה תביאו מעשר ובזאת תבחנו אותי דע"י שתעשרו, אפתח את ארובות השמים והריקותי ברכה עד בלי די. ה' אומר לבני ישראל שמעשי הצדיקים נכתבין בספר, ואע"פ שבעוה"ז יש עושר לרשעים, מ"מ נפשותיהם עתידות ליתן הדין למעלה. ובעת הגאולה תראו את ההבדל בין צדיק לרשע. לעתיד לבא תצא שמש שהצדיקים יתרפאו בה והרשעים נדונין בה. הצדיקים ימעכו את הרשעים כי יהיו לאפר תחת רגליהם. "זכרו תורת משה עבדי" שממלאכי ואילך פסקה נבואה שתוכיח את ישראל אבל "זכרו תורת משה" לקיים אותה ועי"כ תקרבו הגאולה. "הנה אנכי שלח את אליה הנביא...".

שבת שלום !